DOKONANA W PERSPEKTYWIE TEORII DYSTYNKCJI PIERRE'A BOURDIEU ANALIZA EMPIRYCZNA ZACHOWAŃ PODEJMOWANYCH W WOLNYM CZASIE PRZEZ PIEŁĘGNIARKI I POŁOŻNE

EMPIRICAL ANALYSIS OF NURSES' AND MIDWIVES' LEISURE TIME BEHAVIOURS IN THE LIGHT
OF PIERRE BOURDIEU'S THEORY OF DYSTHYMIA

Grzegorz Konieczny¹, Renata Rasińska²

¹ Katedra Marketingu i Zarządzania

Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Gastronomii w Poznaniu

² Zakład Organizacji i Zarządzania w Opiece Zdrowotnej

Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

DOI: <https://doi.org/10.20883/pielpol.2017.67>

STRESZCZENIE

Wstęp. Jak zauważają socjologowie sportu i przedstawiciele nauk o kulturze fizycznej, korzystanie z różnorodnych form sportu i rekreacji w czasie wolnym wydaje się jednym z najistotniejszych współczesnych obszarów badań społecznych, w których aplikować można klasową teorię Pierre'a Bourdieu.

Cel. Celem opracowania było nakreślenie w kontekście teorii dystynkcji autorstwa Pierre'a Bourdieu aktywności sportowo-rekreacyjnej pielęgniarek i położnych.

Materiał i metody. Badaniem objęto 127 zawodowo czynnych pielęgniarek i położnych pracujących w szpitalach oraz przychodniach POZ znajdujących się z terenie województwa wielkopolskiego. W pracy wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego zrealizowanego za pomocą narzędzia, jakim był autorski kwestionariusz ankiety, wspomagany wywiadem nieustrukturyzowanym.

Wyniki. Badane kobiety najczęściej preferują jazdę na rowerze, nordic walking, gimnastykę i ćwiczenia w domu, biegi, pływanie, aerobik, sporty zimowe oraz gimnastykę odchudzającą. Sprawność fizyczna oraz dobra kondycja często są rudymentami dla osób wykonujących zawód pielęgniarki i położnej. Potrzeby estetyczne to kolejny obszar lokujący się wśród istotnych wartości wynikających z uczestnictwa w aktywności sportowo-rekreacyjnej.

Wnioski. Uzyskane dane dotyczące aktywności sportowo-rekreacyjnej pielęgniarek i położnych pozwalają stwierdzić, że wybierane przez nie formy aktywności ruchowej mogą być dyskretnymi, ale ważnymi wyróżnikami ich stylu życia lub – idąc tokiem myślenia francuskiego socjologa Pierre'a Bourdieu – cechami społecznie dystynktywnymi.

SŁOWA KLUCZOWE: czas wolny, teoria dystynkcji Pierre'a Bourdieu, pielęgniarki, położne.

ABSTRACT

Introduction. As the sociologists of sport and the representatives of physical culture observe, the consumption of various forms of sport and leisure activities seems to be one of the most important contemporary social research areas in which the Bourdieu's class theory can be applied.

Aim. The aim of the study was to outline the sports and recreational activities of nurses and midwives in the context of Pierre Bourdieu's class theory.

Material and methods. The study involved 127 professionally active nurses and midwives working in hospitals and outpatient clinics located in Wielkopolska province. The paper used the method of a diagnostic survey carried out using the tool, which was the author's questionnaire survey, assisted by an unstructured interview.

Results. Respondents prefer cycling, Nordic walking, gymnastics and home gymnastics, running, swimming, aerobics, winter sports and slimming gymnastics. Physical fitness is often rudimentary for nurses and midwives. The aesthetic needs are another area, located among the significant values resulting from participation in sport and recreation activities.

Conclusions. The obtained data on sports and leisure activities of nurses and midwives show that the forms of physical activity they choose may be discrete but important distinguishing features of their lifestyle or in the thinking of the French sociologist Pierre Bourdieu the socially distinctive features.

KEYWORDS: leisure, Pierre Bourdieu's refinement theory, nurses, midwives.

*„Czas jest łagodnym bóstwem”. Być może był, dla nich.
My uczyniliśmy z niego bożka szybkości. Umiesz zwolnić? Spróbuj!
Pamiętaj, że wolny czas to przede wszystkim stan twojego umysłu!
Nie sprzedawaj tego za byle co!!!
Myśl starożytnych Greków*

Wstęp

Zamierzeniem badawczym – podążając za ustaleniami jednego z czołowych przedstawicieli myśli społecznej drugiej połowy XX wieku, francuskiego socjologa Pier-

re'a Bourdieu – było nakreślenie w szerszym, zhierarchizowanym kontekście strukturalnym (klasy społeczne) aktywności sportowo-rekreacyjnej pielęgniarek i położnych. Koncepcja Bourdieu dotycząca dystynkcji stała się dla autorów inspiracją do rozważań o zachowaniach podejmowanych w wolnym czasie przez pielęgniarki i położne. Na tą ciekawą i oryginalną koncepcję teoretyczną Bourdieu składa się specyficzna konstrukcja pojęciowa, obejmująca m.in. takie czynniki, jak: niezwykle złożone pojęcie habitusu, kapitał kulturowy, przemoc symboliczną oraz pole społeczne, jakim jest w tym przypadku pole aktywności sportowo-rekreacyjnej badanych kobiet realizowane w czasie wolnym. Powyższa konstrukcja pojęciowa nie tylko nadaje powagi podjętemu przedsięwzięciu badawczemu, lecz przede wszystkim dostarcza badaczowi takiej aparatury językowej, dzięki której może on głębiej wniknąć w wolno-czasową rzeczywistość, a przez to osiągnąć w pełni zamierzony cel badawczy.

Ponadto, jak zauważają socjologowie sportu i przedstawiciele nauk o kulturze fizycznej, korzystanie z różnorodnych form sportu i rekreacji w czasie wolnym wydaje się jednym z najistotniejszych współczesnych obszarów badań społecznych, w których aplikować można klasową teorię Bourdieu.

Zgodnie z koncepcją P. Bourdieu autorzy niniejszego opracowania rozpatrują przestrzeń społeczną aktywności sportowo-rekreacyjnej pielęgniarek i położnych jako dynamiczną rzeczywistość, jako *pole*, w którym *agensi* (działające pielęgniarki i położne) tworzą i odtwarzają praktyki związane z szeroko rozumianą kulturą fizyczną. Nie czynią tego jednak całkowicie swobodnie i intencjonalnie, a nawet nie w pełni świadomie, gdyż mając zinterioryzowane struktury świata społecznego w postaci ucieleśnionych dyspozycji (ze szczególnym uwzględnieniem aktywności sportowo-rekreacyjnej), są przez nie warunkowane [1]. Potwierdza to sam Bourdieu, stwierdzając, że pole nie jest wynikiem swobodnej twórczości i musi być posłuszne regułom czy lepiej prawidłowościom, które nie są ujawnione i skodyfikowane [2].

W obrębie pola społecznego toczy się permanentne współzawodnictwo (rozgrywka) symboliczne, wykorzystując potencjał lokujący się w określonych dla omawianego pola formach kapitału. Stawką w rywalizacji (współzawodnictwie), która toczy się w polu aktywności sportowo-rekreacyjnej, mogą być m.in. pożytki fizyczne (zdrowie, piękno, sprawność fizyczna, bądź niewidoczne, jak w przypadku higieny itd.), dalej pożytki generowane na samym ciebie (np. smukłość, opalenizna, mniej lub bardziej wydatna muskulatura itd.) czy też ograniczony dostęp do wysoko selektywnych grup, który pewne praktyki otwierają (golf, polo itd.) [3]. Powyższe wskaźniki stanowią *differentia specifica*, czyli

ujmując to w konwenansie Bourdieu – wartość dystynktywną dla pielęgniarek i położnych. Ponadto działania podejmowane na tym polu aktywności ruchowej mogą utwierdzać daną pozycję jednostki bądź grupy w innych polach, np. rodzinnym bądź zawodowym.

Konstruktem teoretycznym dotyczącym teorii dystynkcji i poszczególnych jego składowych, jakimi są: habitus, kapitał, przemoc symboliczna oraz pole społeczne, został omówiony we wcześniejszym opracowaniu. Autorzy zachęcają czytelnika do zapoznania się z zaprezentowanymi tam teoretycznymi rozważaniami dotyczącymi powyższej kwestii. W tym artykule przedstawione zostaną teoretyczne refleksje dotyczące istoty i wpływu czasu wolnego na rzeczywistość społeczną człowieka.

Na wstępie rozważań warto nadmienić, że istnieje pewien paradoks w kwestii współczesnego czasu wolnego; pomimo że oszczędzamy go, mamy go coraz więcej, to jednak z dostępnych statystyk wynika, że stale go nam brakuje. Tezę tę podziela m.in. francuski socjolog J. Viard, autor książki *Przeklęty wolny czas* (*Le Sacre du temps libre*). Policzył on, że w ciągu ostatnich 100 lat czas trwania ludzkiego życia wydłużył się średnio z 500 do 700 tysięcy godzin. Czas pracy zaś z 200 tysięcy godzin zmniejszył się do zaledwie 67 tysięcy. „Inaczej mówiąc – pisze Viard na łamach pisma „Nouvelle Observateur” – praca, która w epoce Karola Marksa pochłaniała aż 40 procent ludzkiego życia, dziś zajmuje mniej niż 10 procent. Ilość wolnego czasu wzrosła. W 1900 roku przeciętny robotnik miał go w ciągu życia 100 tysięcy godzin. Dziś – cztery razy tyle, a mimo to stale brakuje nam czasu” [4].

Czas wolny jest obecnie zjawiskiem złożonym i wieloaspektowym, jak również niezmiernie istotną wartością psychofizyczną współczesnego człowieka, dotkniętego często nadmiarem obowiązków tak zawodowych, jak i domowych. Problematyka czasu wolnego istnieje w dyskursie publicznym, skutkiem tego są coraz to nowe publikacje – o charakterze interdyscyplinarnym – pojawiające się na rynku wydawniczym. Analizowana kategoria kształtowała się na przestrzeni wieków i niemal zawsze ukazywana była przeciwstawienie wobec kategorii pracy. Jak słusznie konstatuje G. Toti, każde państwo ma swój własny sposób na określenie czasu wolnego. Angielski termin to *leisure*, we Francji – *loisir*, w Stanach Zjednoczonych – *free time*, we Włoszech – *tempo libero*, a w Niemczech – *freizeit*. Z kolei starożytni Grecy używali wyrażenia *schole* na określenie czasu oznaczającego m.in. przerwę, odpoczynek czy też próżnowanie [5]. Literatura przedmiotu wskazuje, iż kategoria ta jest analizowana w różnych często jakże ambiwalentnych perspektywach teoretycznych. Istnieją koncepcje kładące nacisk na inny aspekt tego wycinka rzeczywistości społecznej. I tak, niektóre teorie głoszą

tezę, że czas wolny „z powodu swojej nikłej wartości stanowi jedynie uboczny aspekt pracy rozumianej w koncepcji teologicznej jako błogosławieństwo” [6]. W ujęciu marksistowskim pojęcie to odnosiło się do czasu, w którym człowiek doskonalił własną osobowość głównie po to, aby zyskać warunki dla radykalnych przeobrażeń procesu pracy i nowoczesnej produkcji [7]. Z kolei odmienne stanowisko prezentuje J. Tischner, zakładając, że czas przeznaczony na wypoczynek jest celem życia, praca zaś stanowi jedynie środek umożliwiający jego zdobycie i wypełnienie interesującą treścią [8]. Jeszcze inne rozważania traktują kategorię czasu wolnego i pracy jako komplementarne i równouprawnione, koherentne składowe ludzkiej egzystencji. Taki pogląd wyraża m.in. E. Kozak, stwierdzając, że zachowania podejmowane w wolnym czasie oraz praca to wzajemnie wzbogacające się części całościowej aktywności ludzkiej [9].

Z zaprezentowanych rozważań wynika, że „...ze względu na sposób, w jaki człowiek kształtuje w swoim życiu relacje pomiędzy pracą a wypoczynkiem, można wyróżnić trzy wzorce: pierwszeństwo pracy, pierwszeństwo wypoczynku oraz komplementarność pracy i czasu wolnego” [10].

Za prekursora definicyjnego ujęcia czasu wolnego można uznać amerykańskiego ekonomistę i socjologa T. Veblena, który w ostatnich latach XIX wieku zdefiniował i wprowadził do literatury przedmiotu pojęcie czasu wolnego. Z zaproponowanej definicji wynika, że jest to czas obejmujący całokształt życia człowieka poza pracą, a ilość tego czasu decyduje o przynależności do klasy pracującej lub uprzywilejowanej [11]. Takie zwerbalizowanie jednej z najistotniejszych kategorii ludzkiej egzystencji, pomimo że znalazło liczną grupę zwolenników i było punktem odniesienia dla innych badaczy, to jednak nie uniknęło krytyki związanej z pojawiającą się w tej definicji dwuznacznością interpretacyjną (dotyczy ona istoty rozumienia tego terminu). Konstatacja taka wydaje się w pełni uprawniona w świetle analizy literatury przedmiotu, z której wynika, że istnieją dwie płaszczyzny, na których można rozpatrywać to zjawisko. Pierwsza to obszar swobody, w którym człowiek jest wolny jedynie od pracy zarobkowej, druga z kolei odnosi się do wolności nie tylko od pracy, ale m.in. od obowiązków rodzinnych czy też społecznych; jest to czas całkowitej swobody działań; czas, który można uznać za prawdziwie wolny.

Powracając jednakże do meritum, należy zauważyć, że czas wolny w dzisiejszym społeczeństwie jest istotnym wskaźnikiem jakości życia lub, posługując się Bourdieuską formą wyrazową, „... jest wartością dystynktywną, statusową i prestiżową” [3]. Ponadto warto nadmienić, że czas wolny, jak wskazują J. Clarke i Ch. Critcher, pomimo że podlega procesowi komercjalizacji „...jest

dobrem społecznym, wypracowanym przez jednostkę i społeczeństwo dla regeneracji sił fizycznych i psychicznych po pracy zawodowej, dla nauki, dla rozwijania indywidualnych zamiłowań i zainteresowań, zapewnienia kulturalnego wypoczynku i kształtowania bogatszej osobowości jednostki” [12].

Za najpełniejszą i mającą częste zastosowanie w międzynarodowych badaniach nad czasem wolnym uznaje się przyjętą przez UNESCO w 1957 roku definicję zaproponowaną przez francuskiego socjologa J. Dumazediera, który stwierdza, że „Czas wolny jest zespołem zajęć, którym jednostka może oddawać się z własnej woli bądź dla odpoczynku, bądź dla rozrywki, bądź dla rozwoju swych wiadomości lub bezinteresownego kształcenia się, względnie dla swego dobrowolnego uczestnictwa w życiu społecznym, po wyzwoleniu się od obowiązków zawodowych, rodzinnych i społecznych” [13].

Teoretyczne rozważania na temat czasu wolnego, który wpisuje się w teorię dystynkcji P. Bourdieu, zakończmy następującą konstatacją: kategoria, jaką jest czas wolny, może być analizowana z wielu perspektyw teoretycznych, które – jak przedstawiono – w odmienny sposób tłumaczą to zjawisko. Każda z nich kładzie nacisk na inny aspekt rzeczywistości społecznej. Perspektywy te można uznać za komplementarne, gdyż czas wolny jest zjawiskiem społecznym tak złożonym, że można je lepiej zrozumieć, jeśli patrzy się na nie z wielu perspektyw, i pomimo że czas wolny jest „bezyproduktywny z ekonomicznego punktu widzenia – jego dystynktywna wartość nadal pozostanie w mocy” [3].

Z zaprezentowanej perspektywy spójrzmy poniżej na wyróżniki (znaczniki), jakimi są podejmowane – przez pielęgniarki i położne – formy aktywności sportowo-rekreacyjnej.

Cel pracy

Zgodnie z przyjętymi założeniami badawczymi celem opracowania było nakreślenie – w kontekście teorii dystynkcji autorstwa Pierre’a Bourdieu – aktywności sportowo-rekreacyjnej pielęgniarek i położnych. W ramach tego przedsięwzięcia autorzy dokonają próby przedstawienia preferowanych przez respondentki ww. form aktywności ruchowej, częstotliwości oraz jej znaczenia w wymiarze aksjologicznym dla respondentek.

Materiał i metody

Badaniami objęto 127 zawodowo czynnych pielęgniarek i położnych pracujących w szpitalach oraz przychodniach POZ znajdujących się z terenu województwa wielkopolskiego (w Poznaniu, Wrześni, Lesznie oraz Puszczkowie). Badania zostały przeprowadzone w grudniu 2016 roku. Badaną grupę stanowiło 81 pielęgniarek oraz 46 położnych.

Problematyka badań nad zjawiskiem stratyfikacji społecznej, jak również aktywności sportowo-rekreacyjnej sytuuje się w nurcie badań diagnostycznych, dlatego wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego zrealizowanego za pomocą narzędzia, jakim był autorski kwestionariusz ankiety, wspomagany wywiadem nieustrukturyzowanym. Udział badanych osób był dobrowolny oraz anonimowy. Respondentki zostały poinformowane o celu badania i wykorzystaniu ich kwestionariuszy z odpowiedziami na potrzeby niniejszego opracowania.

Wyniki badań

Spoglądając na ustalenia poczynione w obszarze cech demograficznych i wykształcenia pielęgniarek i położnych, stwierdzić można, że respondentki wpisują się w tzw. *open data*, obejmujący wskaźniki kwantytatywne, a w przypadku wykształcenia nieco je przewyższają.

Dominującą kategorię wśród badanych kobiet stanowią pielęgniarki w przedziale wiekowym 46–55 lat oraz 36–45 lat (odpowiednio: 35,0% i 25,0% ogółu respondentek). Kobiety w wieku 26–35 lat stanowiły 21% badanych, a w wieku 18–25 – tylko 13%. Najmniej liczną grupę wiekową stanowią kobiety powyżej 56. roku życia (6,0% wskazań).

Z kolei dane procentowe w zakresie wykształcenia wskazują, że 97,0% badanych kobiet posiada dyplom ukończenia studiów licencjackich, a 7,0% respondentek deklaruje ukończone studia magisterskie.

Już same wskaźniki kwantytatywne w obszarze częstotliwości podejmowanych przez respondentki praktyk sportowo-rekreacyjnych z wysokim stopniem asercji postrzegane mogą być jako cechy społecznie dystynktywne, tj. wytwarzające wartość elitarną i prestiżową. Z uzyskanych danych wynika, że co druga badana osoba (50%) codziennie lub kilka razy w tygodniu korzysta z różnych form aktywności sportowo-rekreacyjnych, a tylko 3,0% pielęgniarek i położnych deklaruje, że nie uczestniczy w ww. formach. Powyższe dane przemawiają na korzyść badanej grupy, czyniąc ją tym samym społecznie dystynktywną.

Jak wynika z literatury przedmiotu, inne grupy zawodowe nie tak często podejmują aktywność w szeroko rozumianej kulturze fizycznej (por. Nowocien 1996, R. Winiarski 1997, R. Klementowski i wsp. 2000, B. Pachnowska 2001, A. Nowak 2002, M. Lipowski 2005, Eurobarometr 2013, Ministerstwo Sportu i Turystyki 2013–2015).

Kolejną kwestią w polu badawczym niniejszego opracowania była próba uzyskania odpowiedzi na pytanie dotyczące podejmowania najpopularniejszych form

sportowo-rekreacyjnych przez respondentki w czasie wolnym. Okazuje się, że badane kobiety najczęściej preferują jazdę na rowerze, nordic walking, gimnastykę i ćwiczenia w domu, biegi, pływanie, aerobik, sporty zimowe oraz gimnastykę odchudzającą.

Z kolei w takich sportach, jak: wspinaczka skałkowa, żeglarstwo oraz zwielokrotniony maraton uczestniczy zaledwie kilka procent respondentek. Jednocześnie niewielka grupa kobiet (3%) nie podejmuje żadnej formy aktywności sportowo-rekreacyjnej, tłumacząc to brakiem czasu spowodowanym nadmiarem obowiązków zawodowych i domowych. Zestawienie dotyczące powyższych wielkości przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Preferowane przez respondentki formy sportowo-rekreacyjne
Table 1. Sports and recreation forms preferred by respondents

Preferowane przez respondentki formy sportowo-rekreacyjne/ <i>Sports and recreation forms preferred by respondents</i>	n	%
Jazda na rowerze/ <i>Riding a bike</i>	79	62
Nordic walking/ <i>Nordic walking</i>	64	50
Gimnastyka i ćwiczenia w domu/ <i>Exercising at home</i>	59	46
Biegi/ <i>Jogging</i>	51	40
Pływanie/ <i>Swimming</i>	37	29
Aerobik/ <i>Aerobics</i>	33	26
Sporty zimowe/ <i>Winter sports</i>	31	24
Gimnastyka odchudzająca/ <i>Slimming exercising</i>	25	20
Pilates/ <i>Pilates</i>	23	18
Cardio&muscle/ <i>Cardio&muscle</i>	22	17
Wspinaczka skałkowa/ <i>Rock climbing</i>	10	8
Żeglarstwo/ <i>Sailing</i>	9	7
Zwielokrotniony maraton/ <i>Multiplied marathon</i>	3	2
Nie podejmuję/ <i>I do not take up</i>	6	5

Źródło: badania własne. Dane nie sumują się do 100%, ponieważ respondentki mogły wymienić więcej niż jedną odpowiedź

Source: Author's own research. Data do not sum up to 100% as respondents were able to give more than one answer

Analizując kwestie aksjologiczne przedstawione w tabeli 2, należy stwierdzić, że 28,0% badanych podejmuje ww. formy aktywności ruchowej, widząc w nich przede wszystkim zdrowotne aspekty, tzn. utrzymanie dobrego stanu zdrowia. Z narracji respondentek wynika także, że satysfakcja z utrzymania w wysokim stopniu sprawności fizycznej jest drugą z kolei wartością niezmiernie ważną. Na kategorię tę wskazuje 20,0% kobiet. Warto nadmienić, że sprawność fizyczna oraz dobra kondycja często są rudymentami dla osób wykonujących zawód pielęgniarki i położnej. Potrzeby estetyczne to kolejny obszar (dla 12,0% badanych kobiet) lokujący się wśród istotnych wartości wynikających z uczestnictwa w aktywności sportowo-rekreacyjnej.

Tabela 2. Wartości wynikające z uczestniczenia w aktywności sportowo-rekreacyjnej

Table 2. Values resulting from participation in sports and recreation activity

Wartości wynikające z uczestniczenia w aktywności sportowo-rekreacyjnej/Values resulting from participation in sports and recreation activity	n	%
Zdrowotne znaczenie rekreacji ruchowej pozwalające na utrzymanie dobrego stanu zdrowia/Health meaning of physical recreation enabling to keep a good state of health	45	35
Satysfakcja wynikająca ze sprawności fizycznej/Satisfaction resulting from physical fitness	32	26
Potrzeby estetyczne/Aesthetic needs	27	21
Poprawa samopoczucia/Mood improvement	18	14
Umożliwienie pozytywnego rozładowania napięć psychofizycznych/Enabling positive discharge of psychophysical tensions	19	15
Wartości hedonistyczne, np. przyjemność/Hedonistic values, e.g. pleasure	9	7
Kształtowanie motywacji do zachowań prozdrowotnych/Shaping motivation for prohealth behaviours	12	9

Źródło: badania własne. Dane nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mogli wymienić więcej niż jedną odpowiedź

Source: Author's own research. Data do not sum up to 100% as respondents were able to give more than one answer

Na aspekt związany z estetyką zwrócił uwagę m.in. P. Bourdieu, kontstatując, że „...kluczowym elementem systemu preferencji dyscyplin sportowych może być stosunek do ciała i to, w jaki sposób jest ono wykorzystywane w działaniu, co jest kojarzone z pozycją społeczną i wewnętrznym doświadczeniem rzeczywistości fizycznej i społecznej. Ten stosunek do ciała jest elementem ogólnego stosunku jednostki do świata: najbardziej wyróżniające praktyki sportowe to te, w których znajdujemy się w największym oddaleniu od przeciwnika; są one najbardziej estetyczne, przemoc jest w nich najmniej widoczna, a forma i technika zwycięża nad siłą i funkcjonalnością” [14].

Nie bez znaczenia dla respondentek jest także możliwość pozytywnego rozładowania napięć psychicznych, które w tym zawodzie są nieuchronne. Na tę kategorię jako istotną wartość wskazuje 12,0% badanych kobiet. Z kolei wartości hedonistyczne oraz kształtowanie motywacji do zachowań prozdrowotnych eksponuje najmniej badanych, po 6,0% wskazań dla obu kategorii.

Wnioski

Uzyskane dane dotyczące aktywności sportowo-rekreacyjnej pielęgniarek i położnych pozwalają stwierdzić, że wybierane przez nie formy aktywności ruchowej mogą być dyskretnymi, ale ważnymi wyróżnikami ich stylu życia lub – idąc tokiem myślenia francuskiego socjologa Pierre'a Bourdieu – cechami społecznie dystynktywnymi.

Podjęta w niniejszym opracowaniu problematyka ujęta w perspektywie teorii dystynkcji Pierre'a Bourdieu jest jednym z pierwszych głosów w dyskusji na temat aktywności sportowo-rekreacyjnej pielęgniarek i położnych.

1. Poddając analizie dane z powyższych tabel, należy stwierdzić, że spośród 127 badanych pielęgniarek i położnych 60,0% z ogółu badanej populacji jest w przedziale wiekowym 36–55 lat.
2. Co druga badana osoba (50%) codziennie lub kilka razy w tygodniu uczestniczy w różnych formach sportowo-rekreacyjnych.
3. Preferowanymi formami aktywności ruchowej są: jazda na rowerze, nordic walking, gimnastyka i ćwiczenia w domu, biegi, pływanie, aerobik, sporty zimowe, a także gimnastyka odchudzająca.
4. Rozpatrując kwestie aksjologiczne wynikające z systematycznego uczestnictwa w omawianych formach aktywności, istotnymi kwestiami – poniekąd motywatorami – są aspekty zdrowotne, dalej sprawność i dobra kondycja fizyczna oraz potrzeby estetyczne.

Domykając w tym miejscu ramy niniejszego opracowania, autorzy pragną podkreślić kilka ważnych kwestii, które są wynikiem przeprowadzonych analiz teoretyczno-badawczych.

Po pierwsze, czas wolny jako kategoria społeczna cechuje się dość znaczącą fluktuacją właściwości oraz podlega permanentnej ewolucji. Przeobrażenia te są ściśle związane z kontekstem społeczno-kulturowym, wręcz od niego zależne.

Po drugie, podjęty został ważny problem aktywności ruchowej w kontekście czasu wolnego. Rozważania obejmują m.in. postrzeganie, rozumienie i przeżywanie różnych form sportowo-rekreacyjnych.

Po trzecie, poruszana kwestia jest tym istotniejsza, że tzw. ideologia healthismu coraz bardziej jest uznawana i akceptowana.

Po czwarte, jak wynika z analiz literaturowych, w Polsce nie ma jeszcze ugruntowanej wiedzy i doświadczeń dotyczących wpływu szeroko rozumianego uczestnictwa w kulturze fizycznej na stratyfikację społeczną, tym niemniej, jak wynika z literatury przedmiotu, praktyki sportowo-rekreacyjne w czasie wolnym mogą być i są formą dystynkcji społecznych, a tym samym teoria klas francuskiego socjologa P. Bourdieu znajduje w tych analizach swoje uprawnocnienia. W związku z powyższym prezentowane zachowania podejmowane w wolnym czasie przez pielęgniarki i położne, rozumienie oraz intensywność tych zachowań są *de facto* składowymi stylu życia badanej grupy, a zarazem wyróżnikiem aktywności społecznej badanych; inaczej mówiąc, „... wytwarzają wartość dystynktywną, statusową i prestiżową” [3].

Piśmiennictwo

1. Por.: Mielczarek M. Inspiracje teorią Pierre'a Bourdieu w poradownictwie. *Edukacja Dorosłych*. 2015; 1: 62–63.
2. Bourdieu P, Wacquant L. Logika pól. W: Jasińska-Kania A, Nijakowski LM, Szacki J, Ziółkowski M (red.). *Współczesne teorie socjologiczne*. T. 2. Warszawa: Wyd. Nauk. Scholar; 2006. 652.
3. Za: Lenartowicz M. Klasowe uwarunkowania sportu z perspektywy teoretycznej Pierre'a Bourdieu. *Kultura i Społeczeństwo*. 2013; 3: 52, 61–62.
4. (Dostępne w Internecie:) <http://www.rp.pl/artukul/862318-Czasu-wolnego-naucznas-Panie.html#ap-3> (data dostępu: 12.09.2016).
5. Por.: Toti G. *Czas wolny*. Warszawa: Książka i Wiedza; 1963. 68.
6. Por.: Nowacki T. Praca, jej wartość i znaczenie w indywidualnym życiu człowieka. Zielona Góra: WSP; 1988. 51.
7. Por.: Czajka S. Rewolucja naukowo-techniczna a kształcenie. *Kwartalnik Pedagogiczny*. 1972; 4.
8. Por.: Tischner J. Społeczność, która nie wojowała myślą. *Tygodnik Powszechny*. 1997; 9.
9. Kozak E. Miejsce wypoczynku wśród zajęć ucznia klasy piątej i jego środowiskowe uwarunkowania. Kraków: Impuls; 2004. 15.
10. Por.: Strzemińska H. Współczesne poglądy na czas wolny ludzi niepełnosprawnych – zadania pedagoga. W: Hulek A (red.). *Studia Pedagogiczne LX*. Wrocław: Ossolineum; 1989. 79.
11. Za: Czajka Z. Z problemów czasu wolnego. Warszawa: CRZZ; 1974. 38.
12. Czajkowski K. *Wychowanie do rekreacji*. Warszawa: WSiP; 1979. 10.
13. Za: Łukawska A. Nauka i czas wolny uczniów szkół podstawowych i średnich. Kraków: Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego; 1991. 162.
14. Bourdieu P. *Sociology in Question*. London: Sage Publications; 1995. 157.

Artykuł przyjęty do redakcji: 12.10.2016

Artykuł przyjęty do publikacji: 25.11.2016

Źródło finansowania: Praca nie jest finansowana z żadnego źródła.

Konflikt interesów: Autorzy deklarują brak konfliktu interesów.

Adres do korespondencji:

Renata Rasińska
ul. Mariana Smoluchowskiego 11
60-179 Poznań
tel.: 61 8612 254
e-mail: rasinska@ump.edu.pl
Zakład Organizacji i Zarządzania w Opiece Zdrowotnej
Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu